

פנקס בית הכנסת המרכזי בעכו

אהרן ארנד

פנקסי קהילות שנתחברו בגולה בעבר הרחוק הוקדשו לכל חיי הקהילה, אך עם תחילת האמנציפציה הועבר השלטון מראשי הקהל והרבנים לשלטון האזרחי, ואז נצטמצמו ביותר תוכניהם של פנקסים אלה והתמקדו בארבע אמות של בית הכנסת בלבד. הכותרת "פנקס בית הכנסת" משמעה חיבור שנכתב בענייני בית הכנסת, אך בכל זאת עלו ונידונו תחת כותרת זו נושאים מגוונים: א – תפילות מיוחדות, או סדרי התפילות לשליח הציבור שלא נכללו בסיפורים;¹ ב – מנהגי בית הכנסת;² ג – תקנות בענייני בית הכנסת;³ ד – רישומים כספיים: אנשים שתרמו לבית הכנסת וסכומי התרומות;⁴ ה – אירועים היסטוריים שאירעו בקהילה, וכן רשימות של נישואין, מילות ופטירות של מתפללים, לעתים בצירוף תפילות לזכרם.⁵ פנקסים ששימרו תיאורים ועדויות בנושאים שונים בעלי ענין, ראויים לראות אור עולם, במיוחד אלה מהם שנכתבו בידי תלמידי חכמים או בידי בעלי לשון נאה.

בארץ ישראל קשה למצוא פנקס של בית כנסת בכלל, ובעל תוכן ממשי בפרט. והנה, נתגלגל לידינו פנקס כזה, המוקדש בעיקר לאירועי הקהילה, ויש בו כדי ללמד מעט על

- 1 כגון פנקס של בית כנסת ישן בקראקא – ראה א' יערי, "קדושי קראקא", תלפיות ז (תשי"ח), עמ' 185-193, ופנקס בית הכנסת בבוסקוביץ מהמאה הט"ו-הט"ז, כ"י ניו יורק בהמ"ל 3683 (ס' 29488).
- 2 כגון פנקס בית כנסת בפוזנא שפירסם רש"ק מירסקי במאמרו "פנקס בית הכנסת הישן דק"ק פוזנא", תלפיות ז (תשי"ג), עמ' 280-304; ברכה למנחם – ספר היובל לרמ"צ אייכנשטיין, בעריכת נ' פריז, ניו יורק תשט"ו, עמ' 252-283.
- 3 כגון פנקס בית כנסת בלונדון מהמאה הי"ח, כ"י לונדון – המוויאון היהודי 647 (ס' 8534), ופנקס בית הכנסת "האליך" בלוצק משנת 1830, כ"י קייב – ספריית האקדמיה למדעים 52 (ס' 52426).
- 4 כגון פנקס בית הכנסת "ביקאריה" במנטובה מהשנים 1717-1735, כ"י בהמ"ל 3955 (ס' 29760), 24945, ופנקס בית הכנסת בסקנדיאנו (ליד מורדינה) מהמאה הי"ח, כ"י מוסד הרב קוק בירושלים 509 (ס' 21171).
- 5 אירועים היסטוריים נזכרים בפנקס שפירסם מירסקי (לעיל, הע' 2); רשימות נפטרים – בפנקסי בתי הכנסת בקראקא ובוסקוביץ (לעיל, הע' 1); רשימות של נישואין, מילות ופטירות – בפנקס בית הכנסת "ביקאריה" (לעיל, הע' 4).

תחייתה הרחיקה של העיר עכו לאחר קום המדינה, על מנהגי בית הכנסת וגם על דמותם של פנקסי בתי כנסת בעבר. להלן נפרסם אותו לראשונה, ונקדים לכך דברים קצרים של רקע ותיאור.

פעילות הרב ברוך ישר בעכו

הקהילה היהודית בעכו במחצית הראשונה של המאה העשרים היתה קטנה ביותר. לאחר מלחמת העולם הראשונה היו בה שבעים ושמונה יהודים, ובשנת 1931 – 238 יהודים,⁶ שרובם נמנו עם הספרדים לעדותיהם; מנהיג הקהילה וראש הוועד שלה היה משה דרוויש צורי (1856-1936).⁷ אך גם יהודים מעטים אלה עזבו את העיר במאורעות 1936. עכו חזרה להיות עיר יהודית רק בשנת 1948, לאחר שחרורה ב-17 במאי בידי צה"ל.⁸ הערבים שהתגוררו מחוץ לחומות העיר ברחו מבתיהם, ותוך חודשים מעטים נשתקעו בבתי אלה כ-350 משפחות, רובן מיוצאי מחנות הריכוז מאירופה (טרנסילבניה, רומניה, צ'כיה והונגריה), ומיעוטם מצפון אפריקה. שר הדתות דאז, הרב יהודה לייב מימון (פישמן), פנה לרב ברוך ישר (שליכטר),⁹ שעבד באותם הימים כמגיה במוסד הרב קוק, וביקש ממנו לעבור לעכו ולשמש בה רב העיר. הרב ישר ניאות לבקשה ונתמנה לרבה של עכו באלול תש"ח (9.48).

הרב ישר נולד בקומרנא שבגליציה בשנת 1896, עלה ארצה בשנת 1933, ורוב זמנו התגורר בירושלים. הוא התפרנס ממלאכות שונות, וזמן מה היתה לו חנות ספרים; באותה העת אף שימש רב בבית הכנסת של "הפועל המזרחי" ברחוב חזנוביץ. בשנת 1940 נפטרה אשתו שרה. הוא הגיע לעכו בגפו מתוך תחושה של שליחות דתית, על מנת להפריח את השממה הרוחנית-הדתית בעיר ולדאוג לכל צרכי הדת במקום; ואכן, היתה בעיר שממה דתית. חודשיים לאחר הגיעו לעכו, בט' במרחשון תש"ט (11.11.48), שלח הרב ישר מכתב לרב אלימלך

6 ראה י' בן-צבי, שאר ישוב, ירושלים תשכ"ז, עמ' 271.

7 ראה נ' אילן, "משה דרוויש צורי – מנהיג הקהילה היהודית בעכו בשלהי התקופה העות'מאנית ובראשית השלטון הבריטי", קתדרה 87 (תשנ"ח), עמ' 77-106.

8 ראה נ' שור, תולדות עכו, תל אביב תש"ן, עמ' 322-328.

9 בעקבות בקשת ד' בן-גוריון לעברת את השמות שינה הרב בשנת תש"ט את שמו משליכטר לישר, שכן שליכטר בגרמנית עתיקה משמעו צנוע, ישר, אך הקפיד אחר כך לחתום "ישר (שליכטר)", כי השם ישר או בן-ישר היה נפוץ.

ניפלד (1899-1956), מנהל התקציב לענייני דת במרכז העולמי של "המזרחי",¹⁰ ובו סקר את המצב הדתי בעיר.¹¹ מצבם הדתי והרוחני של המתיישבים ירוד, כתב הרב ישר, "אמנם לא בלי תקנה, ובעבודה מאומצת באהבה ובמסירות אפשר לרכוש את אמונם, להשפיע עליהם ולהרים את מעמדם החברותי-דתי לדרגה מתאימה. אני מנסה ללכת בדרך זו". הוא סיפר שהאנשים רחוקים מקיום מצוות, ואפילו על מצוות קביעת מזוזה לא הקפידו עד שהוא עוררם לכך; הוא התלונן על כך אין בעיר לא מקווה טהרה, לא שוחט ובודק ולא מוצעה דתית. הרב ישר יסד מנין, וכך סיפר על כך: "קשה היה תחלה לאסוף מנין לתפלה אף בשבתות ובמועד, וכעת כבר השתתפו למעלה מ-40 איש בתפלת צבור בשבת והסיכויים שבשבת זו יתווספו עליהן כהנה וכהנה... ואני מקוה שאם ירצה ה' בשבוע הבא עלינו לטובה יהיה מנין קבוע מדי יום ביומו". בין המתיישבים בעיר היו אז כעשרים חברים שהשתייכו ל"פועל המזרחי" וכמה מחברי "המזרחי". אחת מפעולותיה הראשונות של הרב ישר היתה הקמת בית כנסת במקום. מאמצע המאה התשע עשרה שימש את הקהילה בית כנסת ישן שהיה במרכז עכו העתיקה, אך בתקופת הרב ישר כבר לא נתאפשר ליהודים להתפלל בו, והמקום שימש בית מגורים ערבי. הרב ישר מצא באזור הערבי שמחוץ לחומות בית (ערבי) גדול ונטוש, הביא פועלי בניין ששיפצוהו ועשהו לבית כנסת. מבנה זה, שהיו בו כמאתיים מקומות ישיבה, כולל עזרת נשים, שימש בית כנסת עד ראשית שנות השבעים, אז נבנה בית מרכזי חדש, הנקרא אף הוא "בית הכנסת המרכזי".¹² הרב פעל גם באדמיניסטרציה הקשורה לבית הכנסת. ב"ב במרחשון תש"ט (14.11.48) התכנסו חברי הקהילה בבית הכנסת ובחרו את הוועד של בית כנסת. להשגת ספר תורה פנה בבקשה לרב מימון, ונענה מיד. בכ"ז במרחשון (29.11) התקיים מעמד חנוכת בית הכנסת בהשתתפות רבנים מהאזור, הוכנס גם ספר התורה והרב ישר הוכתר בפומבי כרב העיר. בעניין בית הכנסת הוא כתב במכתבו הנ"ל:

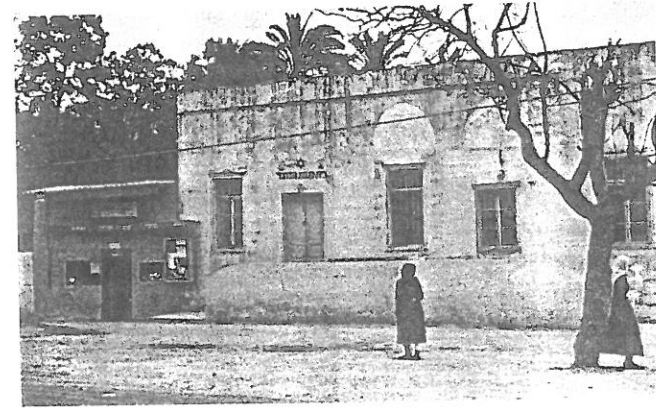
בעזרת חברינו פעילי סניף הפועל המזרחי בחיפה קבלתי מאת הסוכנות בית לסדר בו בית כנסת לעכו (בית הכנסת הישן נמצא בעיר העתיקה שבה ר[ו]כזו הערבים ואין ליהודי רשות להכנס שמה), סיידו אותו מבפנים ותקנוהו, אלא שעדיין אני זקוק לכמאה וחמשים לא"י להתקינו תעודתו (ארון הקודש, פרוכת, ריהוט ולו פרימיטיבי, סידר מבחור וכיו"ב). פניתי למשרד הדתות ואני פונה גם למעלת כבודו כמנהל העניינים במרכז העולמי של המזרחי בבקשת סיוע לגמר בית

10 ראה עליו אנציקלופדיה של הציונות הדתית (להלן: אנציקלופדיה), ד, ירושלים תשל"ב, עמ' 43-46.

11 לתצלום המכתב ראה ג' גינובורג, זכות אבות, ירושלים תשנ"ב, עמ' 45-46.

12 כיום נשארו שרידים מקירות בית הכנסת הישן וחלק מהמבנה משמש גן ילדים.

הכנסת... ספר תורה קבלתי מנדבת האשה רחל מינה אש מחבצלת השרון ואנו זקוקים לעוד ספר תורה אחד.

בית הכנסת בשנת תשכ"ח

בחודשים הראשונים היה מצבו הכלכלי של הרב קשה ביותר,¹³ והוא ביקש מהמרכז העולמי של "המזרחי" שיקציב לו תמיכה חודשית המאפשרת קיום מינימלי. לאחר זמן מה השתפר המצב: הוא קיבל משכורת חודשית ממשרד הדתות, ובכסלו תשי"י מונתה המועצה הדתית. ביתו של הרב ישר, שהיה סמוך מאוד לבית הכנסת, היה פתוח לרווחה לכל הנוקקים. במכתב מכ"ז באדר תש"ט (28.3.49) ששלח לידידו משה קלינגהופר, אשר הציע לו שידוך, תיאר הרב ישר את ביתו:¹⁴ "אני, ביתי פתוח לרווחה וכל מר נפש וקשי יום שופך לפני את לבו, ויש שאני מזמין לסעודה (ופעמים גם ללינה). התסכים האשה הנכבדה להיות לי ל'עזר' בדרכי זה?". חודשים אחדים לאחר מכן, בכ"ד באב תש"ט (19.8.49), נשא הרב ישר את אסתר וואהל, והיא סייעה לו בשיקום הדתי של העיר; בשאלות הלכתיות התייעץ עם גדולי ישראל.¹⁵ הרב ישר ניסה לשמור על צביונה הדתי של העיר, ולעתים אף בא לשם כך בדרכים עם ראש העיריה.¹⁶

13 במכתבו הנוכח הוא כותב כך: "פרנסתי אני: אין לי עריין שום מקור לפרנסה (כי אף אישורה של הרבנות הראשית והנהלת פנקסי החתונות - סידור קידושין וכיו"ב - טרם קבלתי) וכמעט שהפקרתי את עצמי עם צאתי לעכו. במקומי לכל הפחות הייתי יכול לנסוע ולבקר בתי ספר ובתי מסחר ספרים בכדי להכניס שם את ספריי וכעת אין לי אפשרות לכך".
14 ראה גינזבורג (לעיל, הערה 11), עמ' 37.
15 כך, למשל, הוא התייעץ בשאלות אחדות עם רא"י ולדינברג, ראה שו"ת ציץ אליעזר, ח"ד, ירושלים תשי"ד, סימן ו; ח"ה, ירושלים תשי"ז, סימן ח; ח"ו, ירושלים תשכ"א, סימן ו.
16 כך למשל ניסה הרב ישר למנוע קיום הצגה בשבת במכתב ששלח לראש העיר, ב' נוי, בכ"ח באדר א' תשי"א: "קיום הצגה זו הוא בנגוד לחוק העזר לעכו... האוסר לפתוח בימי מנוחה כל עסק או בית

החשיבות שייחס הרב ישר לקיום הדתי בעכו עולה ממאמר שפירסם בשנת 1953,¹⁷ המתאר את היישוב היהודי בעיר לאורך ההיסטוריה עד לימיו. את המאמר חתם בתיאור המצב הדתי בעיר בימיו: "זכינו כעת בעזרת צור ישראל גואלו וקדושו לקהלה המונה למעלה מרבבה וחצי מישראל, שנים עשר בתי כנסיות, שלשה בתי ספר דתיים, מקוה טהרה, רבנות מסודרת, שוחטים ובודקים והשגחה. שעור-יתורה קבועים יום על ידי המרצה [=ר"ב ישר] ואחרים". מדובר אפוא מבחינת הרב ישר לא בהקמת יישוב חדש בארץ ישראל, אלא בחזרה לתחייה של יישוב בעל מסורת מפוארת ומורשת מפוארת של יהדות. אין ספק כי פעולותיו הרבות של הרב ישר שינו את פניה הרוחניים של העיר עכו. הרב ישר התייחס למינויו כרב כמינוי פקידותי ומשום כך לאחר י"ג שנה, עם הגיעו לגיל פרישה בשנת 1962, התפטר ועבר לגור בירושלים, וגם שם יסד בית כנסת במקום מגוריו. הוא חיבר כ"ב ספרים, רובם אינם באים לחדש אלא לנסח את ההלכה היהודית בלשון ברורה וקלה לאנשים חסרי רקע דתי או לתלמידים; ספרים אחדים חיבר בימי שבתו בעכו.¹⁸ לספרו "בית קומרנא" (ירושלים תשכ"ה) יש חשיבות עבור ההיסטוריון, שכן יש בו תיאור של עירו, קומרנא, ושל חכמיה. הרב ישר נפטר בג' בשבט תשמ"ט (9.1.89).¹⁹

פנקס בית הכנסת

בין כתבי הרב ישר שטרם נדפסו מצויה מחברת עבה בת כמאה ושישים דף, שעשרת דפיה הראשונים כתובים בכתב יד והשאר ריק; כותרתה של המחברת: "פנקס בית הכנסת".²⁰ מדובר במעין יומן המציין ומתאר אירועים חשובים שאירעו בבית הכנסת ובעיר עכו,

עינוג ופורץ גדר לכל עבריין, בין לעובר על חוקי דת משה וישראל ובין לעובר על חוקי המדינה". ובמכתב להנהלת תנועה בחיפה מו' במרחשון תשי"ג, התלונן על החלוקה המאוחרת של החלב בימי שישי לאחר חצות היום, "עד שהם מספיקים לחלקו ועד שבעל הבית מרתיתו - מתחללת על ידם שבת קדשוני", וביקש שהחלוקה תוקדם בימי שישי. שני המכתבים מצויים ביד.

17 שם המאמר "עכו היהודית", והוא פורסם בקובץ מאמריו הנקרא בירורים, עכו תשי"ג, עמ' 57-86.
18 בעכו הוא הוציא לאור את המהדורה השלישית של ספרו תורת חיים (דיני ישראל ומנהגיה), תל אביב תשי"ב, ואת תורת השבת על הלכות שבת ומנהגיה, תל אביב תשט"ו, ואת פירושו על אבות: מסורת ועקרונות במסכת אבות, תל אביב תשט"ו.

19 ראה עליו: א' יעיר, דמות וקומה, בית שאן תשמ"ט, עמ' 201-205; גינזבורג (לעיל, הע' 11), עמ' 36 ואילך; אנציקלופדיה (לעיל, הע' 10), ו, ירושלים תשס"א, עמ' 509-510. לרשימת פרסומיו ראה גינזבורג, עמ' 99-102.

20 הפנקס מצוי בידי בנו של הרב ישר, מר גבריאל שליכטר, ואני מודה לו על שאפשר לי לעיין בו ואף מסר לי כמה פרטים. מהפנקס פורסם ר"ב ישר רק את מגילת הפתיחה - ראה בירורים (לעיל, הע' 17), עמ' 84 הע' 2.

בתקופה של כאחת עשרה שנה, תש"ט-תשי"ט (1948-1959), כלשונו של הרב ישר בראש הפנקס (עמ' 2): "ירשם בו כל מקרה חשוב אשר ייקרה לבית הכנסת ולמתפלליו". רוב המחברת נכתב בידי הרב ישר, שכתב בכתב מרובע, ומיעוטה – לרוב דברים הנוגעים לו עצמו – נכתב בכתב רגיל בידי אדם אחר. בראשית שנות השישים היה סכסוך בין המתפללים, ובעקבותיו עבר הרב לגור בבית אחר, מרוחק יותר מבית הכנסת, ובו הפריש חדר לתפילה לו ולקהל תומכיו. זו הסיבה שהדיווחים בפנקס מסתיימים בשנת תשי"ט, אף שהרב שהה בעכו עוד כשלוש שנים.

בפנקס מתוארים נושאים שונים: מגילת בית הכנסת, ביקורי אנשים רמי מעלה, חפצי קודש וחפצי חול שהוכנסו לבית הכנסת, שליחי הציבור בימים נוראים, מריבות קשות, נאומים לרגל אירועים שונים, חברי קהילה שנפטרו ולעתים נזכר שהרב ישר הספידם, בחירות לוועד בית הכנסת ולגבאים ותוצאותיהן, ואף פקדונות שקיבל הרב ישר. רשומים בפנקס גם מספר אירועים שלא היו קשורים לבית הכנסת כמו חילופי ראש העיר בעכו או קביעת בית העלמין בעיר. לעומת זאת, אין בפנקס כל תקנה על נוסח התפילה וסדריה או כללי התנהגות כלשהם. ייתכן שלא היה צורך בכך, בשל מעמדו הרם של הרב ישר בקרב המתפללים, שדבריו התקבלו ללא עוררין.²¹ מעניין גם שלא הוזכרו כלל סדרי התפילה ביום העצמות, אף שמדובר בשנים הראשונות של המדינה, כשהוראות הרבנות הראשית לישראל לא היו חד-משמעיות.

הכתיבה אינה שיטתית, אלא מעת לעת. כשהרב (או הגבאי) חשב שראוי להנציח ענין מסוים הוא כתב אותו, ומכל מקום הכתיבה המדויקת מלמדת על חשיבות הנצחת כל הפרטים בעיני הכותב ועל המודעות ההיסטורית שהיתה לו. אפשר אולי שהתארוך והתיאור השיטתי של כל האירועים, גם של החשובים פחות, יונק ממהותו של בית הכנסת: שהפעילות בו תלויה בזמן, ושיש בו ימים מקודשים וזמני תפילה קבועים בהתאם לחלקי היום. מן הפנקס עולה אווירה של בית כנסת המיוסד על רוח הזרם ה"מזרחי", דבר שהתבטא באזכור תאריכים קשורים למלחמת השחרור, ציון מכובד של ראשי התנועה, הרבנים הראשיים ונשיאי ישראל. עוביה של המחברת, כמאה ושישים דף, מלמד שהרב ישר חשב שהיא תשמש יומן שנים רבות, אך למעשה, עם עזיבתו את העיר לא המשיכו הבאים אחריו לכתוב את קורות בית הכנסת.

להלן יועתקו דברים בעלי עניין או חשיבות הבאים בפנקס זה (בתוספת תאריכים גרגוריאניים בסוגריים); נושאים כמו אזכור חברי קהילה שנפטרו או בחירות שונות לא הועתקו.

21 לכל הנושא ראה א' ארנד, "תקנות בחי הכנסת בדורות האחרונים", כנישתא ג (כרפוס).

[פנקס בית הכנסת המרכזי בעכו]

[עמ' 1] בעזרת ה' יתברך

במוצאי שבת קודש פרשת לך לך אור ליום י"ב במרחשון תש"ט (13.11.48), שנה ראשונה למדינת ישראל, התאספו באולם בית הכנסת שבעיר החדשה של עכו רוב מנין המתפללים ורוב בנין היהדות הדתית אשר בעכו בהשתתפות אנשי הצבא, הקצין הדתי מר פינק, רב סמל שפירא ומר יוסף הגלילי²² ועוד, והחליטו לחדש את קהלת עכו, להחיותה במוכח הדתי-רוחני, לתת לה את הצביון הראוי לשם ה' לכבוד ולתפארת.

בחרו בוועד בן שבעה אנשים ובשני סגנים שיהיו את הוועד הפועל ובא-כחם לקבל החלטות הנוגעות לכל הענינים הדתיים הרוחניים והתרבותיים שבעיר. פה אחד נבחרו ה"ח"ח מאיר הלוי יונגר, יצחק ליסנר, מרדכי רובין, משה אברהם, אליהו סגלוביץ, אליעזר פרוכטר ודוד שוארץ. סגנים מנדל קרויטר ומיכל וינטרויב. נמסר להם יחד עם הרב דמתא להיות מיופי כח לעשות מלאכת ה', לבחור בשו"ב ובגבאים, להתמסר לעניני הצבור להופיע בפני השלטונות ולמלאות תפקידים שיתהוו במשך הזמן. ועל זה באו על החתום כל הנוספים.

[כאן באה רשימה של כ"ח אנשים ובראשם ברוך שליכטר רב דמתא, יוסף הגלילי, אריה זאב פינק קצין הדת.]

[עמ' 2] ב"ה

פנקס בית הכנסת

אשר נפתח בעכו אחר התישבותה מחדש מעולי גולה ומחנות, לאחר שנעזבה מתושביה היהודים במשך שנים ברשעת הגויים ומושליהם, ובחמלת ה' על עמו נכבשה על ידי חיילי ההגנה לישראל ותמסר לעולי הגולה לשם שיכון והתיישבות. יירשם בו כל מקרה חשוב אשר ייקרה לבית הכנסת ולמתפלליו. ותהי פתיחתו ביום שני, שבעה ועשרים יום לחדש מרחשון שנת חמשת אלפים שבע מאות ותשע (29.11.48), היא השנה הראשונה למדינת ישראל, על ידי השר, הגאון והסופר רבינו יהודה ליב הכהן פישמן, וכרב העיר יכהן בה פאר הרב ר' ברוך בר'

22 אריה זאב פינק היה קצין הדת של חטיבה שבע. יי הגלילי היה ממקימי ההתיישבות במירון, פעיל בהקמת יישובים של "תורה ועבודה", וחיבר ספרים: עירה שהייתה, תל אביב תשט"ז; ספר מירון, מירון תשמ"ח, וספר גדול על מחדשי היישוב היהודי בארץ ישראל: השומרים לבוקר, ירושלים תשנ"ב.

דוד שליכטר. יהי רצון שנוכה לרשום בו בעגלא ובזמן קריב כי שב ד' את שבות עמו, פדה ה' את ציון נראה בכבודו. אמן ואמן.

[עמ' 3] בחגיגת פתיחת בית הכנסת השתתפו מאות אנשים ובראשם שר הדתות הרב פישמן, המושל הצבאי של הגליל המערבי וכפרי מחוז חיפה ה' רחבעם עמיר;²³ מושל עכו ה' ברוך נימרק; רבני חיפה, הקריות, שדה יעקב, נהריה, שכי ציון, נהלל; דר' אברהם כהן כבא כח שר הסעד; קצין הדת של חטיבה שבע ה' אריה זאב פינק, המזרחי; הפועל המזרחי; בני עקיבא; צבא גדודים²⁴ 71, 79; ר' משה רוזנבלום מחיפה, ה' קלמן לוי מהסוכנות ועוד. באותה חגיגה הוכתר רשמית הרב ברוך שליכטר מטעם שר הדתות והרבנות הראשית מחיפה כרבה של עכו. ניהל את החגיגה ה' שלום זילברפרב מנהל סניף הפועל המזרחי חיפה. עכו, כז מרחשון תשי"ט.

[עמ' 4] מגילת הפתיחה

בשם ה' הבוחר בתורה, במשה עבדו, בארץ ישראל לישראל עמו, למען שמו באהבה.

ברוך ה' אלהי ישראל שהחיינו וקימנו לזמן הזה לפתוח מחדש בית מקדש מעט, בית ה' לתורה ולתפלה בעיר הקדושה עכו אשר לאשר בעמק וזולון, אחר אשר נעזבה כמה שנים ולא נשמע בה דבר ה' לתורה לתפלה ולתורה, כי אם צלצלי כבלים ואנקת אסורים.²⁵

בשני בשבת, שבעה ועשרים יום לחודש מרחשון שנת חמשת אלפים שבע מאות ותשע (29.11.48), היא השנה הראשונה למדינת ישראל, אלף שמונה מאות ושמונים לחורבן בית מקדשנו ותפארנו, וגלותנו מעל אדמתנו, היא שנת החמשים ושתים לקונגרס הציוני הראשון בבזל, ארבעים ושבע לייסוד המזרחי ולקרן הקיימת לישראל, עשרים ושמונה לפועל המזרחי ולקרן היסוד, שלשים ואחת להצהרת באלפור, עשרים ושבע לייסוד כנסת ישראל, היא השנה השניה למלחמת שחרורנו, ששה חרשים לנפילת גוש עציון וקדושיה, הוא החודש השני לכיבוש הנגב וטיהור הגליל; במעמד שר הדתות לישראל מרן הרב יהודה ליב הכהן פישמן, הרבנים הראשיים מחיפה, ראשי הסוכנות, שרי הצבא, ראשי

23 רחבעם עמיר היה מצנחני היישוב במלחמת העולם השנייה ולימים מבכירי משרד החוץ. בעת החתימה היה המושל הצבאי של עכו, ראה להלן.

24 בכתב היד כתוב "פלוגות".

25 רמז לכלא עכו.

התנועות הדתיות: המזרחי, הפועל המזרחי ואגודת ישראל, נפתח בית כנסת לתורה ולתפלה בעכו על ידי הרב דמתא ר' ברוך בר' דוד שליכטר. אף הוכנס בו ספר תורה אשר נדבה האשה החשובה רחל מינה בת ר' יהודה ליב אש מחבצלת השרון לזכר בעלה ר' צבי בר' ראובן (נ' כ"ה בשבט תש"ו) ובניה: עזריאל נפתלי אשר הלך בדמי ימיו וליב ראובן וליובה אשתו ובניהם שלמה דוד, פרידה, בינה, עזריאל בן ציון ולזכר גיסה סיני ומלכה אשתו ובניהם: ראובן מרדכי ושלמה, אשר נרצחו בליטה על ידי צוררים טמאים ורוצחים. ה' ינקום דמם ודם כל עבדיו השופר.

יהי הבית הזה, בית ה' בעכו לאחד הרבבות אשר יקומו בישראל ועוד יישמע קול התורה ודבר ה', תפלתו והודייתו, בעכו ובכל מדינת ישראל מפי זקנים ונערים יחד עם הלמות העבודה בתקומתה, בבנינה ובשחרורה, ותמלא הארץ דעת ה' ותורתו ושלום אמת יבא עליה, וסוכת [עמ' 5] דוד הנופלת תוקם במהרה. ברוך מציב גבול אלמנה.²⁶

ונבואה על החתום

[כאן באות כשמונים חתימות, והרי מקצתן:]²⁷ יהודה ליב הכהן פישמן, ברוך מרקוס,²⁸ מרדכי פוגלמן אב"ד קרית מוצקין,²⁹ הרב ברוך שליכטר, רחבעם עמיר, הרב אהרן קלר,³⁰ הרב ד"ר ישראל הייטנר, זכריה כהן הרב בנהלל,³¹ יצחק אלחנן דרורי משדה יעקב,³² יוסף הגלילי חייל בצבא הגנה לישראל גדוד 79, ד"ר אברהם

26 זו ברכה שמברך הרואה בית הכנסת ביפיו ובתיקונו - ראה רי"מ הכהן, משנה ברורה על שלחן ערוך, אורח חיים סימן רכד, סעיף קטן יד.

27 בפנקס מצורפים שני מברקי התנצלות של אישים שלא הגיעו לטקס. האחד, מכ"ו במרחשון, מאת ר' יצחק אייזיק הלוי הרצוג, הרב הראשי לישראל, שכתב "אל הרבנים הראשיים חיפה. נא למסור את ברכתי ציון וירושלים לחנוכת בית-הכנסת בעכו. ירבו המתפללים בו וישמע קול התורה בעיר זו המחחילה שוב לתפוס מקום בתולדות ימינו". השני, מכ"ד במרחשון מאת משה שפירא, שר העלייה והבריאות, שכתב "אל הרב ברוך שליכטר... מצטער שלא אוכל להשתתף בחגיגת פתיחת בית הכנסת שנהייתי לראותו בבקורי בעכו בשבוע האחרון. תחזקנה ידי העושים לתחייתה של עכו העתיקה, שבכבושה זה האחרון נתקדשה לדורות. ברכתי ששערי בית הכנסת יהיו פתוחים לתורה ולתפלה יומם ולילה".

28 ר"ב מרקוס (1870-1961), רבה האשכנזי הראשון של חיפה משנת תרס"ו - ראה אנציקלופדיה (לעיל, הע' 10), ג, ירושלים תשכ"ה, עמ' 314-315.

29 ר"מ פוגלמן (1897-1974) - ראה עליו שם, ו, ירושלים תשס"א, עמ' 707.

30 ר"א קלר (1909-1998), רבה של נהריה משנת 1944 עד פטירתו - ראה עליו שם, עמ' 789.

31 ר"ז כהן (1895-1967), יליד צנעה, הגיע לנהלל בשנת 1923 בתור שוחט, ומאוחר יותר שימש רב כללי לעולים החדשים מטעם תנועת המושבים.

32 י"א דרורי (1894-1993), חבר מושב שדה יעקב ולמעשה מילא תפקיד של רב המושב - ראה אנציקלופדיה (לעיל, הע' 10), ו, עמ' 330-331.

כהן בשם שר הסעד הרב י.מ.³³ לוין, שמואל מרכוס שו"ב [=שוחט ובודק] בעכו לפני עשרים וחמש שנה, אריה זאב פינק קצין הדת חטיבה 7, צבי ויוניצר שו"ב דק"ק עכו.

[עמ' 6] חברי ועד המיסד של בית הכנסת שנבחרו באספה כללית שהתקיימה במוצאי שבת קודש אור ליום י"ב במרחשון תש"ט (13.11.48) תחת הנהלתו של רב העיר ר' ברוך שליכטר הי"ו.

[כאן באה רשימת שבעה חברי ועד ושני ממלאי מקום]

[עמ' 7] לזכרון

אור ליום ד' באייר תש"ט (2.5.49) הספיד הרב ברוך שליכטר במלים חמות ונרגשות את המנהיג הדגול הרב מאיר בר-אילן זצ"ל ואת קדושי כפר עציון הי"ד.³⁴ לאחר ההספד כשהזכיר הרב לחברי הפועל המזרחי לבוא למועדון הסניף בכדי לערוך שם הזכרה מיוחדת לחברים שנפלו התנפל עליו אחד מחברי פועלי אגודת ישראל (אברהם [...])³⁵ ודפק על השולחן בחוצפה לאמור: למה הרב מזכיר את המזרחי ולא את אנשינו (האגודה), והיתה שערוויה גדולה בית הכנסת. בחג השבועות השתכרו חברי פועלי אגודת ישראל (כביכול) במועדונים ושוב ערכו שערוויה בבית הכנסת (עיין הנ"ל).³⁶

בשבת פ' בלק בשעת דרשתו של הרב למען החינוך הדתי התנפל אחד [...] על הרב (שוב כנראה שוסה ע"י אלו הקוראים לעצמם [...]) ומזה נגרמה שערוויה וחלול ה' בבית הכנסת.

ביום ב' א דר"ח תמוז תש"ט (27.6.49) בקר כאן מרן הרב הראשי לישראל הרה"ג ר' בניציון מאיר חי עוזיאל והרה"ג ר' יהושע קניאל מחיפה.³⁷ הם נאמו בבית הכנסת (שער כבוד נעשה לו על ידי ר' יחיאל שבתי קלוסקי ומר משה מלון). בית הכנסת היה מלא מפה לפה. ברכוהו המושל הצבאי רב סרן רחבעם עמיר, סרן ברוך גוי יו"ר ועד העיר, הרב ברוך שליכטר רב העיר, ר' מנחם גאנץ יו"ר המועצה

33 בכתב היד כתוב: "ל.ל."

34 הרב מאיר בר-אילן נפטר בי"ח בניסן תש"ט; מחיישי כפר עציון נהרגו שנה קודם, בר' באייר תש"ח.

35 על המלים "מחברי..." [...] ומילת "האגודה" להלן נרשמו קווים למוחקם ואך בקושי ניתן לפענחם. הקטע כולו הועתק בכתב רגיל ולא על ידי הרב שליכטר, ונראה שהרב הוא שביקש להשמיט את אזכור "אגודת ישראל".

36 על כל השורה הזו נרשם קו למחיקה.

37 ר"י קניאל (1896-1970), מניח התשתית לרבנות ולבית הדין הרבני בחיפה משנת תר"פ (1920), ורבה של חיפה משנת תשכ"ו (1966) - ראה אנציקלופדיה (לעיל, הע' 10), ה, ירושלים תשמ"ג, עמ' 479-476.

הדתית. מעלת כבוד הרבנים דברו על השבת, הכשרות וטהרת המשפחה במלים חמות ונרגשות.

[עמ' 8] בערב שבועות ה' סיון תש"י (21.5.50) הביא הסופר והמגיה את ספר התורה אשר נתן מתנה ממשד הדתות לבית הכנסת המרכזי (לאחר שנמצא ספר התורה זקוק לתיקון גדול) - מוגה ומתוקן, ושלמנו בעד התיקון 18 (שמונה עשרה) לירות ישראליות. הוחלט להכניס את ספר התורה להיכל בהזדמנות הנאותה.

[עמ' 9] לזכר עולם

הרבנית מרת אסתר (בת הר' נפתלי) ישר (שליכטר) ת"י נתנה מתנה שתי מפות, האחת של קטיפה ירוקה לכסות בה את הבימה והשניה מעשה חושב עם פרחים רקומים ל"עמוד". תתברך מאלהי אמן. ה' בסיון תש"י (21.5.50). יום הזכרון של אביה ר' נפתלי בר' מאיר יעקב ע"ה ז' בשבט, ושל אמה שינדל ב"ר ישראל כ"ה באדר, ע"ה. הרבנית הנ"ל נדבה גם פרוכת משל קטיפה אדומה לבית הכנסת. היא הפרוכת לארון הקודש בימות החול ושבחות השנה הרגילות.

בהשתדלות ר' חיים פייפר ובמאמציו הביא הנ"ל פרוכת לארון הקודש יפה מאוד - ממשד הדתות בקריה.

ביום א' ג בכסלו תשי"א (12.11.50) בקר כאן נשיא מדינתנו ר' חיים בר' עוזר ויצמן הי"ו. הבקור היה פתאומי ומעטים מאנשי העיר ידעו על כך. זכיתי לברכהו באריכת ימים ובגאולת ארצנו השלמה. כן ברכתי עליו בשם ומלכות ברכת שחלק מכבודו ומחכמתו ליריאו.³⁸ הנשיא לחץ את ידי וענה אחרי אמן ואמן. ברוך ישר (שליכטר) רב העיר.

[עמ' 10] לזכר עולם

ביום א' כ"ד במנ"א תשי"א (26.8.51) נמסר חבל קרקע בשביל בית עלמין בעכו.³⁹ באותו היום קדשו את המקום על ידי הקפות ז' פעמים ואמירת פרקי

38 ההלכה היא שהרואה חכמי ישראל מברך "שחלק מחכמתו ליריאו" והרואה מלכי ישראל מברך "שחלק מכבודו ליריאו" - שולחן ערוך, אורח חיים סימן רכז, סעיפים ו, ח. הרב ישר צירף את שתי הברכות בהחשיבו את ויצמן כחכם וכמלך [=נשיא].

39 ר"ב ישר, בירורים (לעיל, הע' 17), עמ' 86, כותב שער או קברו את מתי עכו בכפר בגליל. המדויק הוא שמאמצע המאה השמונה עשרה עד סוף שנות העשרים של המאה העשרים היה בית הקברות של יהודי עכו בכפר יסיף, כנראה בהשפעת התפישה שעכו אינה בתחומי ארץ ישראל - ראה א' כהנא, הישוב היהודי ובית הקברות היהודי בכפר יסיף, חמ"ד 1986, עמ' 30-34. מאז ועד 1948 נקברו יהודי

התלים וישעיה ופסוקי ויהי נועם. הקידוש נערך ע"י הרב ר' ברוך ישר (שליכטר), הר' חיים פייפר, הר' מנחם גנס ועוד. באותה שעה הביאו לקבר ישראל את הסבון מאפר ושומן הקדושים הי"ד (R.J.F.) בבית העלמין המקודש בתיבה מיוחדת עטופה בטלית כשהיא נשואה על אלונקה על כתפיים.⁴⁰ האלונקה הוצאה מבית הכנסת המרכזי. הספיד בבית הכנסת הרב ברוך ישר ובבית העלמין – ראש העיר הר' ברוך נוי. ה' ינקום דמם.

[עמ' 11] ביום ר' עש"ק כ"ב בכסלו תשי"ב (21.12.51) לאחר עשרת ימי גשמים (ושטפונות במדינה) בדק מהנדס העיר את הגג של בית הכנסת ומצא אותו רעוע באופן שישנה סכנה של נפילה. אסרתי על הכניסה לבית הכנסת עד שיתקנהו. ברוך ישר.

ביום ב' כ"ה בכסלו (24.12.51) בקר המהנדס, של המפקח על הרכוש הנטוש, את הגג והפחית ערך הסכנה, ככה שיכולים עדיין להתפלל בבית הכנסת. הגבאים פתחו איפה את בית הכנסת לתפילה.

ביום ה' ה' בטבת תשי"ב (3.1.52) הוכנס לבית הכנסת ארון קודש חדש מעשה ידי הנגר מר דוידוביץ' שהוזמן על ידי הגבאי ר' אליהו הלוי סגלוביץ' (עלה כמאתים ל"י).

ביום א' אדר תשי"ב (27.2.52) קבלו עליהם הר' אליהו סגלוביץ', ר' פנחס ויסלדר, ר' אברהם הרשטיק ר' יחיאל סגלוביץ' את הפשרה שיצאה מטעם הרב ר' ברוך ישר נ"י, ואם ירצה ה' כשיוגמרו האריות שעל ארון הקודש יורשמו כנדבת ארבעתם.

[עמ' 12] ביום ה' כ"ג מנחם אב תשי"ב (14.8.52) נפטר פתאום שר התחבורה ר' דוד צבי בר' יעקב יהודה פנקס ז"ל.⁴¹ בערב הספידו רבנו הרב ברוך ישר שליט"א

עכו בתל נפוליון שבמזרח עכו – ראה אילן (לעיל, הע' 7), עמ' 89. ויש להעיר כי בפנקס שלפנינו צוינו מספר נפטרים שנקברו בנהריה או בחיפה אף לאחר הקמת בית העלמין בעכו, ואולי הם קנו בערים אלה חלקות קבר עוד קודם.

40 רבנים פסקו כי חובה לקבור סבון זה, ראה למשל רבצ"ח עזיאל, משפטי עזיאל, ירושלים תשי"ב, ח"ג סימן קיו. ראשי התיבות שהיו כתובים על הסבון היו RIF ולא R.J.F., והם כשמה של תעשיית השמנים הגרמנית Reichsstelle für Industrielle Fette – ראה: א' פוקס, השואה במקורות רבניים (ש"ת ודרשות), ירושלים תשנ"ה, עמ' 367-363; א' לרין, אותיות של אש, תל אביב תשס"ב, עמ' 267-268. ר"ב ישר, בירוים (לעיל, הע' 17), עמ' 86, סיפר שחתיכות הסבון נקברו בקבר הראשון שנכרה בבית העלמין החדש.

41 ד"צ פנקס (1895-1952), היה ממיסדי "המזרחי" באוסטריה. בארץ ישראל היה יושב ראש המועצה הארצית של "המזרחי", ושר התחבורה פחות משנה עד פטירתו – ראה אנציקלופדיה (לעיל, הע' 10), ד, עמ' 342-343.

מספר מר בבית הכנסת, ומכיון שצריך היה לבוא חבר הפועל המזרחי (הרב משה צבי נריה הי"ו)⁴² לנאום בדבר הבחירות לועד הפועל של הפועה"מ ולא בא, פתח רבנו בפסוק "קוה לשלום ואין טוב" (ירמיהו ח טו), והסבירו במאמרם ז"ל "הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא: לך לשלום" (ברכות סד, א), כי ההליכה "בשלום" פירושה, לא ללכת בדרך האמת שהיא דרך זרויה קוצים וברקנים, אלא בדרך החנף והמרמה לאמור שלום שלום ובעיקר: שלום עליך נפשי ואיש לא יתנגד לי וזה בחינת "שלום שלום ואין שלום", והנפטר מחברו והוא צריך ללמדו ללכת בדרך האמת, אל יאמר לו ללכת "בשלום" בשקר ובחנף, אלא ילמדו ללכת "לשלום" בדרך האמת שתוביל אותו ואת כל העולם כולו, לאחר תלאות ומלחמת דעות – לשלום. והנה קוינו עכשיו ללכת "לשלום" ללחום מלחמת טוהר התנועה – ואין טוב, ובינתיים נתקבלה בשורה רעה ומרה זו על "השר הגדול" שנפל היום בישראל, והוסיף להאריך עליו בהספד. הערה: הנ"ל⁴³ בא כשעתיים לאח"כ ונאם בבית הכנסת שבשכון עמידר.

בימים הנוראים תשי"ג עברו לפני התיבה בבית הכנסת: הרב ר' ברוך ישר שליט"א כבעל שחרית ונעילה והשו"ב ר' יחיאל סגלוביץ' כבעל מוסף.

ביום ג' ט' מרחשון תשי"ג (28.10.52) הביא ר' יחיאל סגלוביץ' שעון קיר יפה כמתנה לבית הכנסת. גם ברוך יהיה.

[עמ' 13] ביום א' כ"א במרחשון תשי"ג (9.11.52) בשעה 6 בבוקר, נפטר נשיא ישראל הראשון ר' חיים בר' עוזר ויצמן ז"ל – לעולמו, לאחר תקופת מחלה ממושכת.

ביום ב' כ"ב במרחשון (10.11.52) השתתף רב העיר הר' ברוך ישר ור' מנחם גנס ועוד בחלוקת הכבוד לנשיא ז"ל בעברם על יד מטתו ברחובות.

לראש השנה תשט"ו הוכנסו שני מאוררים גדולים (תלויים) לבית הכנסת. בעלי התפלה היו ר' ליביש נוסכיים ור' חיים פייפר – מתחילים; הרב – בעל שחרית; ר' חיים פייפר – בעל תוקע, ור"י סגלוביץ' בעל קורא ובעל מוסף. כן הוסדר שעון שבת לחשמל אבל לא מלא תפקידו כראוי.

42 רמ"צ נריה (1913-1995), ראש הישיבה התיכונית בכפר הרא"ה, סופר פורה, חבר כנסת, ממנהיגי הציונות הדתית – ראה שם, ו, עמ' 662-673.

43 היינו הרב נריה.

[עמ' 14] ביום ב' ב' בסיון תשט"ו (23.5.55) בשש אחה"צ התאסף קהל מזומנים בתוכם הרב י"ל הכהן מימון שליט"א, הרב קלכהיים מרמת גן,⁴⁴ ראש העיר מר גדיש, סגן ראש העיריה מר שלמה הכהן קלין, ד"ר ש. ז. כהנא,⁴⁵ רב העיר הרב ברוך ישר ועוד – על יד רציף הנמל בעכו העתיקה לגלות את השלט שנקבע שם לרגלי מלאת שבע מאות ותשעים שנה לעלות רבנו הרמב"ם ז"ל על אדמת נמל עכו (ד' תתקכ"ה ג' סיון).⁴⁶

רב העיר דרש על פתיחתו של הרמב"ם בהלכות דעות: משוך חסדך ליודעך וצדקתך לישרי לב, והראה שברבנו ז"ל נתקיימה שאיפה נאצלה זו וזכה גם ל"חסד" וגם ל"צדק"; גם ל"אורה" (אור זרוע לצדיק) וגם ל"שמחה" (ולישרי לב שמחה, ראה תענית טו, א). הרב מימון והרב קלכהיים גלו את הלוט מעל השלט. בשעה 7.30 בערב התקיימה עצרת עם חגיגית באולם בית הספר שבה הרצה הרב מימון וד"ר כהנא.⁴⁷ האולם היה מלא מפה לפה. הפותח, קלין, התכבד – ראש העיר הבטיח⁴⁸ לקיים יום זה מדי שנה בשנה.⁴⁹

לר"ה תשי"ז הוכנס מאורר שלישי לבית הכנסת ובית הכנסת סויד.

[עמ' 15] במוצאי שמחת תורה תשי"ז התקיימה מסיבת שמחת תורה בבית הרב ר' ברוך ישר ומשם הלכו בשירה לבית הכנסת להקפות מוצאי שמחת תורה כנהוג מיום קיום בית הכנסת.⁵⁰

44 כנראה הכוונה לרב יעקב יצחק קלכהיים (1881-1975), ראה אנציקלופדיה (לעיל, הע' 10), ה, עמ' 466-467.

45 ש"ז כהנא (1905-1998), מנכ"ל משרד הדתות למעלה מעשרים שנה, עסק הרבה בפיתוח המקומות הקדושים ונהג לציין מדי שנה אירועים לציון מאורעות מרכזיים שאירעו באותה שנה – ראה עליו: אנציקלופדיה (לעיל, הע' 10) ה, עמ' 538-543; ג"ח כהן, "כמעין המתגבר (ליצירתו הספרותית והציבורית של ד"ר ש"ז כהנא ז"ל)", הצופה, א' באב תשנ"ח, עמ' 7-8. וראה בהערה הבאה.

46 היינו בשנת 1165. הרמב"ם או היה בן עשרים ושבע, שכן הוא נולד בשנת 1138 – ראה ש"ז הבלין, "לתולדות הרמב"ם", דעת 15 (תשמ"ח), עמ' 67-79. לדברי הרמב"ם על עלייתו לעכו אצל ראה ב"צ דינור, ישראל בגולה, ב-ד, ירושלים תשל"ז, עמ' 18. אין ספק שש"ז כהנא הגה ויום את הרעיון לציין את בואו של רמב"ם לעכו. המעניין הוא ש-790 שנה אינו מספר עגול במיוחד (כמו שמונה מאות שנה), ללמדנו כמה חיפש כהנא הורמוניות לחזק את הקשר בין הגיאוגרפיה של ארץ ישראל לבין ההיסטוריה היהודית (ואולי חשש שמה לא ישמש בתפקידו בשנת השמונה מאות).

47 בעיתון הצופה, ג' בסיון תשט"ו, עמ' 4, הובא דיווח קצר על הטקס, ונאמר כי הרב מימון הזכיר בנאומו שהוא נוהג לחוג מדי שנה את ג' בסיון כיום משתה וששון לפי צוואת הרמב"ם, וד"ר כהנא בהרצאתו השווה את התקופה לתקופתו של הרמב"ם.

48 בכתב היד כתוב "הובטח".

49 שמעתי ממר יונתן שכטר, תושב עכו משנת 1950, שהמעמד לא קיים אלא פעם או פעמיים בלבד.

50 מנהג ידוע הוא שבשמחת תורה עורכים תהלוכות לבית הרב [=חתן התורה] וממנו – ראה א' יערי,

ביום ה' ט"ו בשבט תשי"ז (17.1.57) הובא ארון ספרים חדש לבית הכנסת, שנדרש בניו של ר' רב זילינסקי ע"ה, ביום מלאת שלשים למותו, לעילוי נשמתו.

מרת פייגא ב"ר אברהם דוד צעהנער מסרה בידי 8 ועוד 12 (20 ל"י) שלאחר מאה ועשרים שנה יושלח לשיבה בירושלים להגיד אחריה קדיש. (יום ד', ד תמוז תשי"ז).

[עמ' 16] בשליחי שבט תשי"ח (2.58)⁵¹ בקרו בעירונו הנשיא ר' יצחק בן צבי ואשתו. נערכה לכבודם סעודה חגיגית בעיריה ובקרו בבית הכנסת רשב"י לעולי מצרים.

ביום ה' כ"ג כסליו תשי"ט (4.12.58) הוכנסו לבית הכנסת הטורים, שו"ת ויתר הספרים שנתן ה' רחמים בן שושן נ"י לבית הכנסת לעילוי נשמת הוריו ע"ה ר' מסעוד בר' יהודה. אותו הערב קיימנו גם כן סיום מסכת תענית במסכה ובדרשת הרב לשלב סוף מסכת בתחלתה.⁵² ה' בן שושן שהוזמן כסה את הוצאות המסכה.

במוצש"ק ג' טבת (13.12.58) נתקיימה פגישה בבית הרב ברוך ישר לשם ייסוד ואירגון חוגים ללימוד תורה. הוחלט שהרב ילמד כל ליל שבת פרשת השבוע (עם מפרשיה) ובליל מוצאי שבת רמב"ם (הל' סנהדרין). המשתתפים: הרב, עו"ד לנדס, המורה מר שלום סגל ומר מאיר וייס (מנהל עתידות).

[עמ' 17] באור ליום ה' י"ג שבט תשי"ט (21.1.59) קנסתי את הקצב אליה עזרי מפני שקרה מה שהוא בניגוד לתורת ישראל, ומפני שזה היה בפעם הראשונה הסתפקתי בקנס של 50 ל"י לצדקה ובשבועה על בנו הקדוש ובאזהרה להבא.

בו' אדר א' תשי"ט (15.2.59) הכניס ר' שלמה מיכל ב"ר יחיאל איכל שורד ספר תורה לבית הכנסת לעילוי נשמות קרוביו ומיודעיו ממוסטי⁵⁴ ויעלקי. ותנאי התנה שהספר תורה הזה יהא ברשותו, כלומר שיוכל להעבירו לבית כנסת שירצה, וכן שתנתן לו רשות לקבוע אבן זכרון על שם הקדושים וכשירצה יעביר גם את האבן למקום שיכניס שם את ספר התורה. כל זה התנה בפני היום אור ליום כ"ג ניסן תשי"ט (30.4.59). ברוך ישר (שליכטר) רב העיר.

תולדות חג שמחת תורה, ירושלים תשכ"ד, עמ' 123-126. כאן מדובר בתהלוכה מבית הרב במוצאי שמחת תורה, דבר פחות מקובל – ראה שם, עמ' 282.

51 בכתב היד כתוב בטעות "תשי"ט".

52 רבנים שסיימו מסכת נהגו בדבר התורה שלהם לקשור בדרך דרוש את סוף המסכת לתחילתה – ראה א' ארנד, "ה'לבושים' של חכמי גרבה למשנה ולתלמוד", יהדות תוניסיה – זהות ומורשת, בעריכת א' חזן וח' סעדון (בדפוס).

53 בכתב היד, בטעות, "י"ד".

54 מילה זו אינה ברוורה.